

GRAND RIVER CB, NS WORD LIST

Mrs Esther Morrison (80 yrs; v. good informant,
[na h-Aillsich]) Grand River Cape Breton Co

(Items based on *LASID* Questionnaire [The Linguistic Atlas and Survey of Irish Dialects (LASID) 1-4, Heinrich Wagner (vol. 4 with Colm Ó Baoill, Dublin Institute for Advanced Studies 1958-1969])

A

a h- *poss.3f.*: chan innseadh e ’ h-ainm dhuinn.

a *poss 3m*: chaidh a ghlacadh; loisg e ’ chorrage; tha e air a thiodhlagadh anns a’ ... chrèadha.

abaich *adj.* ‘ripe’: chan eil na h-ùbhlan abaich [-iç] fhathast.

abhainn *n.* ‘river’: aig bonn/ mullach na h-aibhneadh.

àbhaist *n.* ‘usual’: b’ àbhaist dha ’ bhith ’ tighinn a’ seo tric.

acaire *n.* ‘anchor’: ~.

adhar *n.* ‘sky’: tha sgòthan dubh san adhar.

adharc *n.* ‘horn’: pl. adharcan a’ chruidh [-iç].

adhart, air ~ *advb.* ‘forward’: tha e ’ dol air ais ’s air adhart.

aghaidh, an ~ *prep.* ‘against’: bha e nam aghaidh.

aichearrachd, a dh’ *advb.* ‘soon’: tha mi ’n dòchas gun sgrìobh thu thugam a dh’aichearrachd.

aig/ ag *prep.* ‘at, to, by’: bha e na sheasamh aig oir an uisg; tha smùid air aig uaireannan; tha na cearcan aig a’ gheata; chuala mi e nuair a bha e ... ’ feadarachd; tha ’ ghrian ag èirigh; tha ’ ghrian a’ dol sìos; tha ’ ghrian a’ tuiteam; tha ’ ghrian ’ dol fodha; bha mi ’g obair ged a bha mi tinn;

sin agad a’ choille!; na coilltean; chan eil foighdinn aige idir; na muilichean aige; tha deagh chàil aige; tha tè dha na sgiathan aice briste; gu mheud mart a th’agaibh? [-iv]; tha gu leòr againn; bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte; tha side mhath againn an-diugh;

chan eil na brògan ga mo fhreagairt; tha e gam marbhadh; bha an cat ga h-imlich [fhèin]; tha e ga shuathadh fhèin; bha i ga mo chuideachadh.

ainm *n* ‘name’: ~ [Enàm]; chan innseadh e ’ h-ainm dhuinn; chan innseadh e dhuinn ... an ainm dhuinn; ... ar ainm dhuinn; dh’inns sinn ... ar n-ainm dha; inns dhomh d’ ainm!

ainneamh *adj.* ‘seldom’: ~.

ainneoin, d’ ~ *prep.* ‘in spite of’: rinn [æʃŋ] e ... dha m’ ainneoin e.

air *prep.* ‘on, after, before’: air an oidhche; thòisich e air caoineadh; chan eil sinn feumach aire sian; mharbh am madadh ruadh barrachd air dusan cearc; tha deigh air an rathad; bha na gilleas a’ cathamh chlachan air a chèile; chan eil mi eòlach air an obair seo; chuir e smugaid air an ùrlar; tha i ’ tòiseachadh air an uisge; chunna mi do ... t’ fhaileas air a’ bhalla; tha atharrachadh air a’ ghealach; tha e ’ cur todhar air a’ bhuntàta; tha i ’ suidhe air an nead; chan eil sinn feumach aire sian;

b’ eisean /mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh air fad; tha ’ *story* seo air ’ innse tric; tha e air a thiodhlagadh anns a’ ... chrèadha;

tha cabhag orm; tha iongnadh orm nach tàini’ tu; fhuair iad e, ’s smùid air; bha ’n daorach air; tha an t-eagal air romham-sa ... bhuaipe-se; tha am pàthadh [-m p-] oirbh [rɾèv]; griosaibh oirbh air fad.

airgead *n.* ‘money’: bheir e airgead dha na bochdan; cha toir e airgead dha na bochdan; gheibh iad airgead [aræk’ət] air a shon; cha toir e airgead dha na bochdan. **àirich** *vb.* ‘raise, bring up’: chaidh mise ’ àireach an seo.

airson *prep.* ‘for’: bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte; cha tug e taing domh (sic) airson a’ ... phreasant; gheibh [jev] iad airgead air a shon; chan fhaigh sinn airgead air a shon; chan fhaigheadh e sian air a shon.

ais, air ~ *advb.* ‘back’: tha e ’ dol air ais ’s air adhart; bidh mi air ais fa [fɑ] ceithir no còig do sheachdainean; bidh mi air ais an ath sheachdain.

àite *n.* ‘place’: chaidh poidhl’ a chlann a bhreith anns a’ ... anns an àite seo; tha e ’ sealltainn an t-àite dhaibh.

allt *n.* ‘stream’: tha allt a’ ruith ron ... chlioradh; aig bonn an uillt; *pl.* uillt.

a-mach *advb.* ‘out, outwards’: tha’n tràigh a’ dol a-mach; theig a-mach *clever!*

a-màireach *advb.* ‘tomorrow’: ach bidh i nas teòtha ’-màireach; bidh an t-uisge ’-màireach [-r-] ann; dùisgidh mi tràth a-màireach thu; dùisgidh mi nas tràithe a-màireach thu; leughaidh mi an leabhar a-màireach; innsidh e *story* dhuinn a-màireach; marbhaidh iad tuilleadh a-màireach; treabhaidh e a-màireach e; taghaidh mi tuilleadh a-màireach.

amhaich *n.* ‘neck’: m’ amhaich [m aʃiç/ m aʃiç]; cùl m’ amhaich.

an seo *advb.* ‘here’: b’ àbhaist dha ’ bhith ’ tighinn a’ seo tric; chaidh mise ’ àireach an seo; chan eil *bit* gainn(i)s an seo; gheibh thu ’ siud ’s a seo e; loisginn hochd tunna gual ’ seo; ’s e each brèagha ’ tha ’ seo.

an siud *advb.* ‘there, yonder’: gheibh thu ’ siud ’s a’ seo e.

an(n) *prep.* ‘in’: bha mi ’n dùil nach coinnicheadh a-rithist; tha e ann an Nèamh a-nis; chaidh poidhl’ a chlann a bhreith anns a’ ... anns an àite seo; chan fhaighinn suidheachan anns an rùm; tha e air a thiodhlagadh anns a’ ... chrèadha; chaidh beagan caoraich a chall anns an t-sneachda; cò ’ bha san taigh?; tha sgòthan dubh san adhar;

cha do dh’fhaighnich iad dhìom [jəm] cò ’ bh’ annam; duine fiadhaich a th’ annadsa; duine fiadhaich a th’ annadsa; cha bhi searman an-diugh ann; bidh an t-uisge ’-màireach [-r-] ann; bha ’n t-uisge an-dè ann

an tèid thu na do shineadh?; tha e na laighe air a dhruim; bha e na sheasamh aig oir an uisg; cha tèid sinn nar [nər] sineadh; tha sinn nar suidhe aig an teine; theirgibh nur sineadh air fad!

anail *n.* ‘rest; breathing space’: suidh is leig t’ anail!

a-nall *advb.* ‘(back) over [motion]’: a-null ’s ~; thig e a-nall ... corra-uir.

an-dè *advb.* ‘yesterday’: bha ’n t-uisge an-dè ann; bha i fliuch an-dè; bha i na bu fhliuch an-dè; bha i na bu fhliucha; nuair a choinnich mi ris an-dè; cha do bhleoghainn sinn an-dè iad; threabh e clioradh an-dè; thagh mi an-dè iad.

an-diugh *advb* ‘today’: cha bhi searman an-diugh ann; tha side mhath againn an-diugh; cha do dh’ith mi greim an-diugh bha mi/ a chionn gu robh mi tinn; tha e ’ treabhadh ... an-diugh; tha i teth an-diugh.

a-nis *advb.* ‘now [temporal]’: dèanaibh uileabh ur [ɛr] n-ùrnaigh a-nis!; tha e ann an Nèamh a-nis [-n-]; tha i meadhan oidhche a-nis.

an-raoir *advb.* ‘last night’: bha i ’ reodhadh an-raoir; cha robh ach aon bhàta ’g

iasgach an-raoir; chaidh am meàirleach a ghlacadh an-raoir; gu mheud botal a dh'òl thu an-raoir?; dh'òl thu cus an-raoir.

a-null *advb.* '(outwards) over/ across [motion]': ~ [t] = 'thairis'; ~ 's a-nall.

aodach *n.* 'clothes': tha 'n t-aodach a' gealadh.

aon *num* 'one': aon chruidhe eich; cha robh ach aon bhàta 'g iasgach an-raoir; rinn e an aon rud 'same'.

aonar *n.* 'being alone': nam ~ [nəm ʊ:nər].

ar *poss. 1pl.*: cha tèid sinn nar [nər] sineadh; tha sinn nar suidhe aig an teine; chan innseadh e ... ar n-ainm dha.

aran *n.* 'bread': tha i ' fuin an arain; thoir [hər] pìos aran dhan leanabh; hala! ... ceannaich lofa arain! Halbh!

àrd *adj.* 'high': ~ α:st; tha 'n cnoc seo nas àirde ɾas α:st'ə.

a-rithist *advb.* 'again': bha mi 'n dùil nach coinnicheadh a-rithist.

às *prep.* 'out of; from': chaidh an teine às gun gual/ gun *bit* gual/ ... a dhith gual; toit às a' phoit.

asgaidh, an ~ *advb.* 'free, gratis': cha chagnainn tombaca ged a gheobhainn an asgaidh e.

a-staigh *advb.* 'in, into [motion]': tha an tràigh ' tighinn a-staigh; thigibh a-staigh air fad!

a-stoghar *advb* 'in autumn': ~ [-v-].

ath- *adj.* 'next': bidh mi air ais an ath sheachdain.

athair *n.* 'father': a h-~; taigh a h-~; tha m' athair-se nas sine na d' athair-se.

atharraich *vb.* 'change': tha ' ghealach ag atharrachadh; tha atharrachadh air a' ghealach.

B

bainne *n.* 'milk': ~ tiugh; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; tha bainne ùr nas mìle na blàthach; dh'fhaodte gum b'fheàrr leat bainne ùr.

balla *n.* 'wall': chunna mi do ... faileas/ t' fhaileas air a' bhalla.

banntarach *n.* 'widow': mac na banntarach.

barrachd *n.* 'more; larger number/amount [than]': mharbh am madadh ruadh barrachd air dusan cearc.

bàta *n.* 'boat': ~ pɑ:^htə p.ei.ɾ; *shink* am bàta; tha 'm bàta ' call; bàta shiùil; cha robh ach aon bhàta 'g iasgach an-raoir; corra- ... bhàta; *pl.* tha poidhle bàtaichean.

bàth *vb.* 'drown': chaidh naoi iasgairean a bhàthadh; mura b' eisean /mura b' e eisean bha sinn air ar bàthadh air fad.

beachd *n.* 'opinion': ~.

beagan *n.* 'small amount': bha e tinn beagan uairean; chaidh beagan caoraich a chall anns an t-sneachd.

beathadhach *n.* 'animal': *pl.* beathadhaichean fiadhaich pjo-içən f.iə.-iç.

beinn *n.* 'mountain': ~ p.ei.ɾ; a' bheinn; *pl.* beanntan.

beir *vb.* 'bear, catch, reach': rug iad air r'uk at er'; rugadh; chaidh poidhl' a chlann a bhreith anns a' ... anns an àite seo.

Beurla *n.* 'English language': ' bruidhinn ~.

beò *adj.* 'alive': cha bhi sinn beò gun buntàta; cha toir e airgead dha na bochdan.

bheir *vb.* 'give, take': bheir e airgead dha na bochdan;

bheir dhomh rud a dh'itheas mi!; thoir dhomh deoch bhlàthach; thoir [hər] pìos aran

dhan leanabh;

thug e ...; thug mi fiar dhan a' bhò; thug mi pìos feòil dhan a' chù; thug e bhuam; cha tug e taing domh (sic) airson a' ... phreasant; thug e an craiceann dhiubh ar fad; thuir e rium nach toireadh e dhomh e;

bho *prep.* 'from, off': tha e gealtach bhuamsa; thug e bhuam/ bhuaipe/ bhuapa e; tha an t-eagal air ... bhuaipe-se.

bi *vb.* 'be, exist': tha am pàthadh oirbh; duine fiadhaich a th' annadsa; chan eil sinn feumach aire sian; chan eil diofar eadrainn;

bidh an t-uisge '-màireach ann ach bidh i nas tèòtha '-màireach; bidh mi air ais fo [fə] ceithir no còig do sheachdainean; bidh mi air ais an ath sheachdain; cha bhi sinn beò gun buntàta; cha bhi searman an-diugh ann; fuirich gus am bi mi aig an taigh!; mura cìor mi m' fhalt bidh mo mhàthair crosta bhithinn toilichte nam marbhadh tu am madadh ruadh; cha bhithinn ' *botherigeadh*/ ' strì ris; cha bhithinn toilichte mura tig e; mura cìorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair crost';

bha i ga mo chuideachadh; bha mi 'n dùil nach coinnicheadh a-rithist; cha do dh'ith mi greim an-diugh bha mi tinn; bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte; bha na gillea a' cathamh chlachan air a chèile; mura b' eisean /mura b' e eisean bha sinn air ar bàthadh air fad; cha do dh'ith mi greim an-diugh a chionn gu robh mi tinn; chuala mi gu robh thu tinn; b' àbhaist dha ' bhith ' tighinn a' seo tric; feumaidh i bhith leighiste; duine fiadhaich a th' annadsa.

biadh *n.* 'food': tha cus biadh dona dhut; tha biadh gann.

bit *n.* 'small amount': chaidh an teine às gun gun *bit* gual; chan eil *bit* gainn(i)s an seo.

blàthach *n.* 'buttermilk': ~; thoir dhomh deoch bhlàthach; tha bainne ùr nas mìle na blàthach; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?

bleoghain *vb.* 'milk': bleoghainidh mise i; cha do bhleoghain sinn an-dè iad; tha i ' bleoghain na bà.

bò *n.* 'cow': bò is tarbh; thug mi fiar dhan a' bhò; tha i ' bleoghain na bà.

bochd *n.* 'poor person': bheir e airgead dha na bochdan; cha toir e airgead dha na bochdan.

boireannach *n.* 'woman': tha boireannach an taighe [deh] ... a' maistreadh.

bonn *n.* 'foot, base': aig bonn na h-aibhneadh.

bòrd *n.* 'table': ~; *pl.* bùird.

botal *n.* 'bottle': gu mheud botal a dh'òl thu an-raoir?

botherig *vb.* 'bother, trouble': cha bhithinn ' *botherigeadh*/ ' strì ris.

brèagha *adj.* 'fine': 's e each brèagha ' tha ' seo.

breitheanas *n.* 'judgement': tha latha ' bhreitheanais a' tighinn.

bris *vb.* 'break': tha tè dha na sgiathan aice briste.

bròg *n.* 'shoe': *pl.* chan eil na brògan ga mo fhreagairt; ni e brògan.

bruidhinn *vb.* 'speak': cha do bhruidhinn [i:ɾ] e rium.

buinich *vb.* 'win': bhuinich [= bhuanaich (?)] e an *game*.

buntàta *n.* 'potato, potatoes': buntàta pronn; cha bhi sinn beò gun buntàta; tha 'm buntàta ~; tha iad a' ~ air fad anns an talamh; tha e ' cur todhar air a' bhuntàta; tha e ' taghadh am buntàta as fheàrr; tha sinn a' goil buntàta; tha sinn a' pronnadh a' bhuntàta.

C

cabhag *n.* ‘hurry’: tha cabhag orm.

càch *pron.* ‘the rest, the others’: tha an t-each seo nas dorch/ nas duibhe na càch.

cachailleith *n.* ‘gate’

cagain *vb.* ‘chew’: cha chagnainn tombaca ged a gheobhainn an asgaidh e.

càil *n.* ‘appetite’: tha deagh chàil aige.

caill *vb.* ‘lose’: chaidh beagan caoraich a chall anns an t-sneachda; tha ’m bàta ’ call.

cairt *n.* ‘card’: *pl.* bhuinich [= bhuanaich (?)] e an game; game na cairtean.

càit *interr.* ‘where?’: ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu.

caith *vb.* ‘throw’: bha na gillean a’ cathamh chlachan **ə** kʰah xʈaxən air a chèile.

caoin *vb.* ‘cry, weep’: thòisich e air caoineadh.

caol *adj.* ‘narrow’: rathad caol; tha ’ rathad seo nas caoile.

caora *n.* ‘sheep’: tha ’ chaora seo reamhar; *pl.* chaidh beagan caoraich a chall anns an t-sneachda; tha e ’ rùsgadh na caoraich.

càradh *vbl. n.* ‘mend’: a’ ~ nan lion.

carraig *n.* ‘rock’: ~.

cas *n.* ‘foot’: mo chas; bonn mo chas; bonn mo choiseadh; *pl.* mo chasan.

cat *n.* ‘cat’: bha an cat ga h-imlich [fhèin].

ceangail *vb.* ‘tie’: ~ [kʰǣ-əɫ]; ceanglaidh sinn [kʰǣ-əɫ fɪn]; cheangail cǣ-il’ sinn na mairt.

ceann *n.* ‘head’: a ceann [kʰ.ǣ̃.ŋ]; mura cìorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair crost’; [air mullach] a chinn.

ceannaich *vb.* ‘buy’: hala! ... ceannaich lofa arain!

cearc *n.* ‘hen’: ~; tha i ’ spìonadh na cearc; tha i ’ spiolladh na cearc; *pl.* tha na cearcan a’ sgriobadh an talaimh [əŋ t-]; tha na cearcan aig a’ gheata; mharbh am madadh ruadh barrachd air dusan cearc.

cearcall *n.* ‘circle, ring’: tha cearcall mun a’ ghealach.

ceàrdach *n.* ‘smithy, forge’: ~ [kʰɑ:ʃtəx/ kʰɑ:stəx]; tha ’n gobha anns a’ cheàrdaich.

ceart *adj.* ‘correct’: ~.

cèile, a ch. *n.* ‘each/one another’: bha na gillean a’ cathamh chlachan air a chèile.

cèilidh *n.* ‘visit’: thèid e a chèilidh a chuile h-oidhche.

ceithir *num.* ‘four’: bidh mi air ais fo [fɑ] ceithir no còig do sheachdainean.

ceò *n.* ‘mist’: ~.

ceum *n.* ‘step’: cha choisich mi ceum.

chionn, a ~ *conj.* ‘because’: cha do dh’ith mi greim an-diugh a chionn gu robh mi tinn.

cho *advb* ‘as, so’: tha e cho glic ris am madadh ruadh.

chuile, a ~ *adj.* ‘every, each’: tha iad a’ glacadh na meàirlich a chuile latha; tha e ’g innse *story* dhuinn a chuile h-oidhche; thèid e a chèilidh a chuile h-oidhche; sgriobhaidh mi dhachaigh a chuile seachdain.

cidsin *n.* ‘kitchen’: tha ’n cidsin làn smòc/ ceò; toit às a’ phoit.

cinnteach *adj.* ‘certain, sure’: ~.

cior *vb.* ‘comb’: mura cìorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair crost’; mura cìor mi m’ fhalt bidh mo mhàthair crosta.

clach *n.* ‘stone’: ~; tha e ’ geurachadh an speal air clach ... leis a’ chlach; clach a’ gheurachaidh; *pl.* bha na gillean a’ cathamh chlachan air a chèile; air mullach chlach.

cladach *n.* ‘shore’: tha cearcall mun a’ ghealach; bha sinn a’ coiseachd air a’ chladach/ mun chladach.; nam faigheadh e tide reaghadh e chon a’ chladaich.

clann *n.* ‘children’: chaidh poidhl’ a chlann a bhreith anns a’ ... anns an àite seo.

clever *adj.* ‘fast, speedy’: theiirg a-mach *clever!* [kʰl’ ivər] .

clioradh *n.* ‘field’: tha allt a’ ruith ron ... chlioradh.

clòimh *n.* ‘wool’: tha i a’ snìomh na clòimhidh [hɑ i ʃn.ia.vəy ŋə kʰlō-iç].

cluinn *vb.* ‘hear’: an cuala tu ’n *noise*/ turtur?; chuala mi an rud a thuirt thu; chuala mi e nuair a bha e ... ’ feadarach; chuala mi gu robh thu tinn; cha chuala am maigheach mi gus an robh mi faisge oirre; cha chuala iad mi idir; a’ cluinnteil sin.

cnoc *n.* ‘hill’: tha ’n cnoc seo nas àirde.

cò *interr.* ‘who’: cò ’ bha còmhla riut?; cò ’ bha san taigh?; cha do dh’fhaighnich iad dhiom [jəm] cò ’ bh’ annam; gheobhadh tu ge b’e cò ’s fheàrr leat.

cò dhiù *interr.* ‘which (of)’: cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?

còig *num.* ‘five’: bidh mi air ais fa [fɑ] ceithir no còig do sheachdainean.

coileach *n.* ‘rooster’: tha an coileach a’ gairm gələx ə krrə:m.

coille *n.* ‘wood, woodland’: sin agad a’ choille!; tha e anns a’ choillidh [-iç]; *pl.* na coilltean.

coimhead *vb.* ‘look’: coimhead [kʰĕ-ət/ kʰū-ət] ... a’ mhuir!

coinnich *vb.* ‘meet’: nuair a choinnich mi ris an-dè.

còir *n.* ‘right/proper thing’: bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte.

coire *n.* ‘harm’: cha dèanadh e sian a choire dhut.

coisich *vb.* ‘walk’: cha choisich mi nas fhaide/ mi ceum; bha sinn a’ coiseachd air a’ chladach/ mun chladach.

còmhla, ~ ri *prep.* ‘along with’: cò ’ bha còmhla riut?

corra- *adj.* ‘occasional’: corra- ... bhàta; thig e a-nall ... corra-uair.

corca *n.* ‘oats’: ~ [kʰɔɾxkə].

corrag *n.* ‘finger’: ~; loisg e ’ chorrage.

craiceann *n.* ‘skin’: ~ [kʰɔɾxkən]; thug e an craiceann dhiubh ar fad.

craobh *n.* ‘tree’: air a chraobh.

crèadha *n.* ‘earth, clay, soil’: tha e air a thìodhlagadh anns a’ ... chrèadha [xɾ.ia.ɣ] .

creag *n.* ‘rock’: ~; air mullach na creigeadh; *pl.* creagan.

creid *vb.* ‘believe’: creidsinn [-ɾ-].

crodh *n.* ‘cattle’: adharcan a’ chruidh [-iç] .

crosta *adj.* ‘cross’: mura cìorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair crost’; mura cìor mi m’ fhalt bidh mo mhàthair crosta; tha ’n gèadh crosta.

cruidhe *n.* [‘horse-] shoe’: aon chruidhe eich; cruidhe [kʰri-ə]; *pl.* poidhle do chruidhean eich [xɾūi-ən ɛç].

cù *n.* ‘dog’: thug mi pìos feòil dhan a’ chù.

cuid *n.* ‘some, part (of)’: ~ do dhaoine ’ tighinn.

cuideigin *n.* ‘someone’: tha cuideigin aig an doras.

cuidich *vb.* ‘help’: bha i ga mo chuideachadh.

cuimhne *n.* ‘memory’: ~ agam [kʰ.ɾi.n əkəm].

cuir *vb.* ‘put’: chuir e smugaid air an ùrlar; tha e ’ cur todhar air a’ bhuntàta.

cùl *n.* ‘back’: cùl m’ amhaich.

cus *n.* ‘excessive amount’: dh’òl thu cus an-raoir; tha cus biadh dona dhut.

D

dà *num.* ‘two’: bha i pòsta dà thuras; bha mi ’ feitheamh riut dà uair.

daorach *n.* ‘intoxication’: bha ’n daorach air.

de [> a] *prep.* ‘of, from’: chaidh an teine às ... a dhìth gual.

dè/ gu ~ *interr.* ‘what?’: ithidh mi ... ge b’ e gu dè ’ bheir thu dhomh.

cha do dh’fhaighnich iad dhìom [jəm] cò ’ bh’ annam; thug e an craiceann dhiubh ar fad/ dhìbh/ dhith.

deagh- *adj.* ‘good’: tha deagh chàil aige.

deaghaidh, an ~ *prep.* ‘after’: dh’fhalbh mi an deaghaidh am fras uisge

: às ~; ruithidh mi às a[n(?)] deaghaidh.

dèan *vb.* ‘do, make’: nì e brògan; cha dèan mi sin; an dèan thu siud dhomh?

cha dèanadh e sian a choire dhut; nan dèanadh tusa ìm dhèanainn-sa aran; rinn e r’ .øi.ɲ ɛ; rinn [ɹøɲ] e ... dha m’ ainneoin e; rinn e gun fhiosta dhomh e; rinn e an aon rud; an do rinn thu e? cha d’rinn mi sian;

dèanaibh uileabh ur [ɛɾ] n-ùrnaigh a-nis!

tha e ’ dèanamh an fheòir; tha i ’ dèanamh [t’ ɛnu] nead.

deas, a ~ *adj.* ‘south’: tha ’ ghaoth tuath, an ear ’s an iar ’s a deas.

deigh *n.* ‘ice’: ~ tha deigh air an rathad.

deoch *n.* ‘drink’: thoir dhomh deoch bhlàthach; ag òl/ a’ gabhail ~ [t’-].

dh’fhaodte *advb.* ‘perhaps’: dh’fhaodte gum b’fheàrr leat bainne ùr.

dhachaigh *n.* ‘(to) home’: nan deaghadh tu dhachaigh bhithinn toilichte;

sgriobhaidh mi dhachaigh a chuile seachdain.

Diabhal *n.* ‘(the) Devil’: an ~ .

dinneir *n.* ‘dinner’: tha e ’g ithe a dhinneir.

dìochuimhnich *vb.* ‘forget’: dhìochuimhnich mi innse dhut.

diofar *n.* ‘difference’: chan eil diofar eadrainn [ɛʰtɾɪɲ]/ diofar eat’riu/ eadar mise ’s tusa.

dìth *n.* ‘lack, want’: chaidh an teine às ... a dhìth gual.

do *poss. 2sg.*: chunna mi do ... faileas/ t’ fhaileas air a’ bhalla;

inns dhomh d’ ainm!; tha m’ athair-se nas sine na d’ athair-se; seall dhomh do

thaigh!; suidh is leig t’ anail!

an tèid thu na do shìneadh?

bheir dhomh rud a dh’itheas mi; rinn e gun fhiosta dhomh e; an dèan thu siud dhomh?; seall dhomh do thaigh!; àbhaist dha ’ bhith ’ tighinn a’ seo tric.

do *prep.* ‘to, for’: bidh mi air ais fo [fə] ceithir no còig do sheachdainean rinn e ... dha m’ ainneoin e; tha tè dha na sgiathan aice briste; bheir e airgead dha na bochdan; thoir pios aran dhan leanabh; thug mi pios feòil dhan a’ chù; bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte;

cha dèanadh e sian a choire dhut; tha mi ’n dòchas gun sgrìobh thu thugam a dh’aicheadh; cha dèanadh e sian a choire dhut; chaidh poidhl’ a chlann a bhreith anns a’ ... anns an àite seo; thèid e a chèilidh a chuile h-oidhche

cha tug e taing domh (sic) airson a’ ... phreasant; thoir dhomh deoch bhlàthach;

thuir e rium nach toireadh e dhomh e; ... ge b’ e gu dè ’ bheir thu dhomh;

dhìochuimhnich mi innse dhut; cha dèanadh e sian a choire dhut; seallaidh mi dhut

an taigh; tha cus biadh dona dhut; chan innseadh e ’ h-ainm dhuinn; chan innseadh e

dhuinn ... an ainm dhuinn; ... ar ainm dhuinn; dh’innis sinn ... ar n-ainm dha; tha e ’g innse *story* dhuinn a chuile h-oidhche; innsidh e *story* dhuinn a- màireach; tha e ’ sealltainn an t-àite dhaibh.

dòchas *n.* ‘hope, expectation’: tha mi ’n dòchas gun sgrìobh thu thugam a dh’aicheadh.

dona *adj.* ‘bad’: tha cus biadh dona dhut.

Donas *n.* ‘[the] Devil’: an ~ .

doras *n.* ‘door’: ~; tha cuideigin aig an doras; *pl.* doirsean mòr.

dorcha *adj.* ‘dark’: tha an t-each seo nas dorcha na càch.

dòrn *n.* ‘fist’: ~ .

dòrnann *n.* ‘armful’: ~ feòir.

droch- *adj.* ‘bad’: bha ~ fhàile far a’ mhuir.

druim *n.* ‘back’: ~ [tri:m]; tha e na laighe air a dhruim.

dubh *adj.* ‘black, dark’: tha sgòSthan dubh san adhar; tha an t-each seo nas nas duibhe [nas tui-ə] na càch.

dùil *n.* ‘expectation’: bha mi ’n dùil nach coinnicheadh a-rithist.

duine *n.* ‘man, person’: duine fiadhaich a th’ annadsa; duine sàmhach duine sàmhach [tɪnə sæ:vəx].

dùisg *vb.* ‘waken’: dùisgidh mi tràth a-màireach thu.

dusan *n.* ‘dozen’: mharbh am madadh ruadh barrachd air dusan cearc.

dùthaich *n.* ‘country’: rìgh na dùthchadh ɹi: ɲə tu:xəɣ.

E

e *pron.* ‘he, him’: ’s e gobhar mhòr a tha seo; fhuair iad e, ’s smùid air, air an rathad; thuir e rium nach toireadh e dhomh e; thuir e [ɛ]/ thuir e [e].

each *n.* ‘horse’: ’s e each brèagha ’ tha ’ seo; tha na h-eich a’ ruith air [eð] feadh ...; tha an t-each seo nas dorcha/ nas duibhe na càch; aon chruidhe eich; poidhle do chruidhean eich [xɹʊj-ən ɛç]; tha e ’ marcach[d] air eich; leum an t-each an fheansa/ thairis air an fheansa.

eadar *prep.* ‘between, among’: chan eil diofar eadrainn [ɛʰtɾɪɲ]/ diofar eat’riu/ eadar mise ’s tusa.

eadh *pron* ‘it’: ’s eadh.

eagal *n.* ‘fear’: ghabh i an t-eagal nuair a chunna mi madadh ruadh; tha an t-eagal air romham-sa ... bhuaiepe-s’.

eanchainn *n.* ‘brain’: ~ .

ear, an ~ *adj.* ‘east’: tha ’ ghaoth tuath, an ear ’s an iar ’s a deas.

earball *n.* ‘tail’: ~ an tairbh.

èibh *vb.* ‘shout’: bha e ’g èibheachd ribh; dh’èibh e riumsa;

eile *adj.* ‘other’: tha ’n tè eile nas raimhre.

èirich *vb.* ‘rise’: tha ’ ghrian ag èirigh.

eisean *pron.* ‘he himself’: ~ [ɛʃɪn] .

eòlach *adj.* ‘used (to)’: chan eil mi eòlach air an obair seo.

esan *pron.* ‘he himself’: thionndaidh esan e.

eun *n.* ‘bird’: tha eun air a’ ... meang; *pl.* eòin, na h-eòin.

F

fa *prep.* ‘about’: bidh mi air ais fa [fə] ceithir no còig do sheachdainean.
fad, air ~ *advb.* ‘all, together’: thigibh a-staigh air fad!; griosaihb oirbh air fad; theirgibh nur sineadh air fad!; suidh is leig t’ anail!; suidhibh air fad; mura b’ eisean /mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh air fad; tionndaichibh mun cuairt air fad.
fada *adj.* ‘long’: cha choisich mi nas fhaide; feithidh ... feithimh mi riut nas fhaide
faic *vb.* ‘see’: chunnaic; ghabh mi an t-eagal nuair a chunna mi madadh ruadh; chunna mi do ... faileas/ t’ fhaileas air a’ bhalla; ’faca tu madadh ruadh riamh?; faicinn; chitheadh sinn çi:-əʏ fʃɪ.
faigh *vb.* ‘get’: gheibh [jev] iad airgead air a shon; gheibh thu ’ siud ’s a seo e; chan fhaigh sinn airgead air a shon; gheobhadh tu ge b’e cò ’s fheàrr leat; cha chagnainn tombaca ged a gheobhainn an asgaidh e; chan fhaighinn suidheachan anns an rùm; chan fhaigheadh e sian air a shon; nam faigheadh e tìde reaghadh e chon a’ chladaich;
 fhuair iad e, ’s smùid air, air an rathad.
faighnich *vb.* ‘enquire’: cha do dh’fhaighnich iad dhiom cò ’ bh’ annam.
faile *n.* ‘smell’: bha droch fhàile far a’ mhuir.
faileas *n.* ‘shadow’: chunna mi do ... faileas/ t’ fhaileas air a’ bhalla.
fairrge *n.* ‘see’: an fhairrge.
fairsing *adj.* ‘broad, wide’: ~.
faisg, ~ air *prep.* ‘near’: cha chuala am maigheach mi gus an robh mi faisge oirre/ aire (?).
falbh *vb.* ‘go, depart’: dh’fhalbh mi an deoghaidh am fras uisge; dh’fhalbh iad nuair a stad an t-uisge.
falt *n.* (head of) hair’: mura cìor mi m’ fhalt bidh mo mháthair crosta.
far *prep.* ‘off, from’: bha droch fhàile far a’ mhuir.
fasgadh *n.* ‘shelter’: ~ [-skäʏ] .
feadarachd *vbl. n.* ‘whistling’: chuala mi e nuair a bha e ... ’ feadarachd.
feadh, air ~ *prep.* ‘throughout’: tha na h-eich a’ ruith air [εð] feadh ...
feamainn *n.* ‘seaweed’: ~/ feamann.
feansa *n.* ‘fence’: leum an t-each an fheansa/ thairis air an fheansa.
feith *vb.* ‘(a)wait’: feithidh ... feithimh mi riut nas fhaide; bha mi ’ feitheamh riut dà uair.
feòil *n.* ‘meat’: ~ fʃɔ:l; thug mi pìos feòil dhan a’ chù.
feum *vb.* ‘must’: feumaidh i bhith leighiste .
feumach *adj.* ‘needful (of)’: chan eil sinn feumach aire sian.
feur *n* ‘grass, hay’: thug mi ~ (fiar) dhan a’ bhò; dòrnan/ ultach feòir [ʊt̪əx f.ɛɔ.ɪr]; tha e ’ dèanamh an fheòir; tha e ’ tionndadh an fheòir.
fhathast *advb.* ‘still, yet’: chan eil na h-ùbhlán abaich fhathast.
fhèin *pron.* ‘self’: na marbh thu fhèin [hɛ:n]; tha e ga shuathadh fhèin.
fhiosta, gun ~ *advb.* ‘unknownst (to)’: rinn e gun fhiosta dhomh e.
fiadhach *adj.* ‘wild’: beathadhaichean fiadhaich pjo-içən f.ɪø.-iç; duine fiadhaich a th’ annadsa.
fiodh *n.* ‘wood [material]’: ~; tha e ’ gearradh fiodh; an fhiodh.
fliuch *adj.* ‘wet’: bha i fliuch an-dè; bha i na bu fhliuch an-dè; bha i na bu fhliucha.
fo *prep.* ‘under’: tha ’ ghrian ’ dol fodha.
foghar *n.* ‘autumn’: ~ [-v-].
foighdinn *n.* ‘patience’: chan eil foighdinn [fœ:l’ t’ ɪn] aige idir

fois *n.* ‘rest’: gabhaibh ... fois!
fras *n.* ‘shower’: fras uisge; dh’fhalbh mi an deoghaidh am fras uisge.
freagair *vb.* ‘suit’: chan eil na brògan ga mo fhreagairt.
fuar *adj.* ‘cold’: tha i fuar; tha i rudeigin fuar; tha i uamhasach fuar.
fuil *n.* ‘blood’: tha e ’ sileadh na faladh fɪləʏ n̩ə fətəʏ.
fuine *vbl. n.* ‘baking’: tha i ’ fuin’ an arain.
fuirich *vb.* ‘(a)wait’: dh’fhuirich mi ris ... [tuilleadh]? fuirich gus an tig e!; fuirich gus am bi mi aig an taigh!

G

gabh *vb.* ‘take’: ghabh mi an t-eagal nuair a chunna mi madadh ruadh; gabhaibh ... fois!
gainmheach *n.* ‘sand’: air mullach a’ ghainmheach/ na gainmheach kɛnè-əx.
gainneas *n.* ‘scarcity’: chan eil *bit* gainn(i)s an seo.
gair *vb.* ‘crow’: tha an coileach a’ gairm ɡøləx ə kʏrø:m.
gàireachdainn *vbl. n.* ‘laughing’: tha e ’ gàireachdainn riutha.
game *n.* ‘game’: bhuinich [= bhunaich (?)] e an game; game na cairtean.
gamhain *n.* ‘calf’: ~ [-v-].
gann *adj.* ‘scarce’: tha biadh gann.
gaoth *n.* ‘wind’: tha ’ ghaoth tuath, an ear ’s an iar ’s a deas.
ge b’ e *advb.* ‘whatever’: ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu; gheobhadh tu ge b’e cò ’s fheàrr leat; ithidh mi ... ge b’ e gu dè ’ bheir ... thu dhomh.
gèadh *n.* ‘goose’: ’s e gèadh mòr ’ tha ’ seo; tha ’n gèadh crosta; ugh geòidh; tha poidhle geòidh.
geal *vb.* ‘bleach’ tha ’n t-aodach a’ gealadh.
gealach *n.* ‘moon’: tha ’ ghealach ag atharrachadh; tha atharrachadh air a’ ghealach; tha cearcall mun a’ ghealach.
gealtach *adj.* ‘afraid’: tha e gealtach bhuamsa.
geata *n.* ‘gate’: tha na cearcan aig a’ gheata
ged *vbl ptcl.* ‘although’: bha mi ’g obair ged a bha mi tinn; cha chagnainn tombaca ged a gheobhainn an asgaidh e.
geuraich *vb.* ‘sharpen’: tha e ’ geurachadh an speal air clach ... leis a’ chlach; clach a’ gheurachaidh.
gille *n.* ‘boy’: ~ beag; *pl.* bha na gillean a’ cathamh chlachan air a chèile.
glac *vb.* ‘catch’: chaidh am meàirleach a ghlacadh an-raoir; thèid a ghlacadh; chaidh a ghlacadh; tha iad a’ glacadh na meàirlich a chuile latha.
glan *vb.* ‘clean’: tha e ’ glanadh ... sabhal.
glè *adj.* ‘very’: bhiodh sinn ~ thoilichte.
gleann *n.* ‘valley’: ~; mullach na glinn; *pl.* na glinn.
glic *adj.* ‘smart, clever’: tha e cho glic ris am madadh ruadh.
gobha *n.* ‘blacksmith’: gobha mòr; tha ’n gobha anns a’ cheàrdaich.
gobhar *n.* ‘goat’: ’s e gobhar mhòr a tha seo; *pl.* gobhair.
goil *vbl. n.* ‘boil’: tha an t-uisge ’ goil; tha sinn a’ goil buntàta.
goirid *adj.* ‘short’: tha e goirid; tha ’ rathad seo nas giorra [-ɾ-].
goirt *adj.* ‘sour’: ~.

grànnda *adj.* ‘ugly’: ~.

greim *n.* ‘bite; mouthful’: cha do dh’ith mi greim an-diugh bha mi/ a chionn gu robh mi tinn; [chaidh] greim ‘pain’ roipe.

grian *n.* ‘sun’: tha ’ ghrian ag èirigh; tha ’ ghrian a’ dol sìos; tha ’ ghrian a’ tuiteam; tha ’ ghrian ’ dol fodha.

grios *vb.* ‘hurry, hasten’: griosaibh oirbh.

grod *adj.* ‘rotten’: tha ’m buntàta ~; tha iad a’ ~ air fad anns an talamh.

gu *prep.* ‘to’: tha mi ’n dòchas gun sgriobh thu thugam a dh’aichearrachd; sgriobh thuice! [içk’ə] .

gual *n.* ‘coal’: chaidh an teine às gun gual/ gun *bit* gual/ ... a dhith gual; loisginn hochd tunna gual [-t] ’ seo.

gun¹ *prep.* ‘without’: chaidh an teine às gun gual/ gun *bit* gual; cha bhi sinn beò gun buntàta.

gun² *vbl ptcl*, ‘that’: tha mi ’n dòchas gun sgriobh thu thugam a dh’aichearrachd.

gus an *vbl. ptcl.* ‘until’: fuirich gus an tig e!; fuirich gus am bi mi aig an taigh!; cha chuala am maigheach mi gus an robh mi faisge oirre/ aire (?).

guth *n.* ‘sound, noise’: cha tuirt e guth; an tuirt e guth?

H

halbh *vb.* ‘go, depart’: hala! ... ceannaich lofa arain!

hochd *num.* ‘eight’: loisginn hochd tunna gual ’ seo.

I

i *pron.* ‘she, her’: tha i ’ tòiseachadh air an uisge.

iad *pron.* ‘them’: is iad; fhuair iad e, ’s smùid air, air an rathad.

iar, an ~ *adj.* ‘west’: tha ’ ghaoth tuath, an ear ’s an iar ’s a deas.

iarr *vb.* ‘ask, get’: char i chon an tobar a dh’iarraidh uisge; gar n-iarraidh.

iasg *n.* ‘fish’: iasg saillte.

iasgach *n.* ‘fishing’: cha robh ach aon bhàta ’g iasgach an-raoir.

iasgair *n.* ‘fisherman’: *pl.* chaidh naoi iasgairean a bhàthadh.

idir *prep.* ‘between, among’: cha chuala iad mi idir/ idir mi; chan eil foighdinn aige idir.

ifreann *n.* ‘Hell’: ~/ iutharna.

imlich *vbl. n.* ‘lick’: bha an cat ga h-imlich [fhèin] .

inis *vb.* ‘tell’: innsidh e *story* dhuinn a- màireach; chan innseadh e ’ h-ainm dhuinn; chan innseadh e dhuinn ... an ainm dhuinn; ... ar ainm dhuinn; dh’innis sinn ... ar n-ainm dha; inns dhomh d’ ainm!; tha ’ *story* seo air ’ innse tric; tha e ’g innse *story* dhuinn a chuile h-oidhche; dhìochuimhnich mi innse dhut.

iomadh *adj.* ‘many, numerous’: ’s iomadh [fǝməɣ] [leanabh] .

iomradh *vbl. n.* ‘rowing’: ~; bha sinn ag iomradh cruaidh.

iongnadh *n.* ‘surprise’: tha iongnadh [iʊnəɣ] orm nach tàini’ tu.

iongantach *adj.* ‘surprising’: ~ [iʀndəx] .

is [= agus] *conj.* ‘and’: suidh is leig t’ anail!; fhuair iad e, ’s smùid air, air an rathad.

is *cop.* ‘s e gobhar mhòr a tha seo; is iad; b’ àbhaist dha ’ bhith ’ tighinn a’ seo tric;

gun, gum *cop.*: dh’fhaodte gum b’fheàrr leat bainne ùr.

iseal *adj.* ‘low’: gu h~~.

ith *vb.* ‘eat’: ithidh mi na bheir thu dhomh; bheir dhomh rud a dh’itheas mi; [ithidh mi] ge b’ e gu dè ’ bheir [thu dhomh]; an do dh’ith thu gu leòr?; tha e ’g ithe a dhinneir.

iuchair *n.* ‘key’: ~: toll na h-iuchair.

iutharna *n.* ‘hell’: ~ / ifreann.

L

laigh *vb.* ‘lie’: tha e na laighe air a dhruim.

làn *adj.* ‘full’: luch, luchainn; tha an taigh làn rodain; tha ’n cidsin làn smòc.

latha *n.* ‘day’: tha latha ’ bhreitheanais a’ tighinn.

le *prep.* ‘with, by’: cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; dh’fhaodte gum b’fheàrr leat bainne ùr; gheobhadh tu ge b’e cò ’s fheàrr leat.

leabaidh *n.* ‘bed’: ~; tha e na shineadh anns an leabaidh; aodach leapadh; *pl.* na leapannan.

leabhar *n.* ‘book’: leugh mi an leabhar sin; leughaidh mi an leabhar a-màireach.

lean *vb.* ‘follow’: ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu; ga mo leantail [kə mə ʌɛntʰal’].

leanabh *n.* ‘child’: thoir [har] pìos aran dhan leanabh [ʌɛnu]; *pl.* leanabhannan.

leig *vb.* ‘let’: suidh is leig t’ anail! .

leighis *vb.* ‘heal’: feumaidh i bhith leighiste [-v-]; char i ’ leigheasadh xar i ʌɛvɪsəɣ

leòr, gu ~ *advb.* ‘plenty, enough’: an do dh’ith thu gu leòr?; tha gu leòr againn.

leugh *vb.* ‘read’: leughaidh mi an leabhar a-màireach leugh mi an leabhar sin; tha mi ’ leughadh an-diugh; leughadh [ʌ.ia.-uɣ/ ʌɛ:vəɣ].

leum *vb.* ‘leap, jump’: leum an t-each an fheansa/ thairis air an fheansa.

lion *n.* ‘net’: ~; air mullach an lion; *pl.* lìn; a’ càradh nan lion.

litir *n.* ‘letter’: tha mi ’n dòchas gun sgriobh thu thugam a dh’aichearrachd; sgriobh mi litir.

lofa *n.* ‘loaf’: hala! ... ceannaich lofa arain! Halbh!

loisg *vb.* ‘burn’: loisgidh mi ’m pàipear, loisginn hochd tunna gual ’ seo; loisg sinn ʈɟk’ çɪɾ; loisg e ’ chorrag; loisg (‘fire’) e urchar.

luch *n.* ‘mouse’: ~ *pl.* luchainn.

M

mac *n.* ‘son’: mac na banntrach.

madadh ruadh *n.* ‘fox’: mharbh am madadh ruadh barrachd air dusan cearc; bhithinn toilichte nam marbhadh tu am madadh ruadh; tha e cho glic ris am madadh ruadh; ’ faca tu madadh ruadh riamh?; ghabh mi an t-eagal nuair a chunna mi madadh ruadh.

maigheach *n.* ‘hare’: cha chuala am maigheach mi gus an robh mi faisge oirre/ aire (?).

maistreadh *vbl. n.* ‘churning [butter]: tha boireannach an taighe [deh] ... a’ maistreadh.

marbh *vb.* ‘kill’: marbhadh iad tuilleadh a-màireach; bhithinn toilichte nam

marbhadh tu am madadh ruadh; mharbh am madadh ruadh barrachd air dusan cearc; na marbh [maràv] thu fhèin! [he:n]; tha e gam marbhadh; chaidh na huileadh a mharbh xar pə huləɣ ə varəv.

marcach[d] *n.* ‘ride’: tha e ’ ~ air eich.

mart *n.* ‘cow’: gu mheud mart a th’agaibh? [-iv] .

math *adj.* ‘good’: tha side mhath againn an-diugh;

tha e ’ taghadh am buntàta as fheàrr; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?;

dh’fhaodte gum b’fheàrr leat bainne ùr; gheobhadh tu ge b’e cò ’s fheàrr leat; nas

fheàrr [nə ʃɑ:ɹ]; na b’ fheàrr [nə pɛɑ:ɹ].

màthair *n.* ‘mother’: mo mhàthair [ã:/ē:]; sin taigh mo mhàthair; mura ciorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair crost’; mura cior mi m’ fhalt bidh mo mhàthair crosta.

meadhan *n.* ‘middle’: mheadhan [væ-an].

meadhan oidhche *n.* ‘midnight’: tha i meadhan oidhche a-nis.

meàirleach *n.* ‘thief’: chaidh am meàirleach ~ [mjɑ:⁰təx] a ghlacadh an-raoir; *pl.*

tha iad a’ glacadh na meàirlich a chuile latha.

meang *n.* ‘branch’: ~ [mjɹŋk]; tha eun air a’ ... meang; ... air a’ mhiong.

meud, gu mh. *interr.* ‘how much/many?’: gu mheudotal a dh’òl thu an-raoir?; gu mheud mart a th’agaibh.

[**meur**] *n.* ‘finger’: mullach mo mheòir; *pl.* mo mheòran air fad.

mi *pron. 1sg:* cha chuala am maigheach mi gus an robh mi faisge oirre/ aire (?)

miaranaich *vbl. n.* ‘yawning’: tha e ... ’ ~.

milis *adj.* ‘sweet’: tha bainne ùr nas milse na blàthach.

mise *pron. 1sg:* chaidh mise ’ àireach an seo; tionndaidh mise e.

mo *poss. adj. 1sg:* mura cior mi m’ fhalt bidh mo mhàthair crosta; tha m’ athair-se nas sine na d’ athair-se.

monadh *n.* ‘woods’: ~ monəɣ.

mòineach *n.* ‘moss’: ~ mo:ɹəx.

mòr *adj.* ‘big, great’: ’s e gèadh mòr ’ tha ’ seo; ’s e gobhar mhòr a tha seo.

mu *prep.* ‘about, around’: tha cearcall mun a’ ghealach; mun a’ chladach.

muilichean *n.* ‘sleeve’: na muilichean aige.

muir *n.* ‘sea’: coimhead [kʰē-ət] ... a’ mhuir!; bha droch fhàile far a’ mhuir.

mullach *n.* ‘top’: aig mullach na h-aibhneadh; air ~ na creigeadh/ na clach.

mun cuairt *advb.* ‘around, about’: tionndaichibh mun cuairt air fad.

mura *vbl. ptcl.* ‘unless’: cha bhithinn toilichte mura tig e; mura ciorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair crost’; mura cior mi m’ fhalt bidh mo mhàthair crosta.

mura b’ /mura b’ e: mura b’ eisean /mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh air fad.

N

na *conj.* ‘than’: tha an t-each seo nas dorch/ nas duibhe [nas tɹi-ə] na càch; thig e nas trice na thusa; tha m’ athair-se nas sine na d’ athair-se.

na rel. pron. ‘what’: ithidh mi na bheir [v-] thu dhomh.

naoi *num.* ‘nine’: chaidh naoi iasgairean a bhàthadh.

nead *n.* ‘nest’: tha i ’ dèanamh nead; tha i ’ suidhe air an nead.

Nèamh *n.* ‘Heaven’: tha e ann an Nèamh a-nis.

nighean *n.* ‘girl’: ~ bheag.

no *conj.* ‘or’: bha i pòsta dà thuras ... no trì ... tursan; bidh mi air ais fa ceithir no còig

do sheachdainean; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?

nuair *conj.* ‘when’: chuala mi e nuair a bha e ... ’ feadarachd; dh’fhalbh iad nuair a stad an t-uisge; nuair a choinnich mi ris an-dè; ghabh mi an t-eagal nuair a chunna mi madadh ruadh.

O

obair *n.* ‘work’: chan eil mi eòlach air an obair seo; bha mi ’g obair (‘working’) ged a bha mi tinn.

oibrich *vb.* ‘work, function’: chan oibricheadh e.

oidhche *n.* ‘night’: air an oidhche; tha e ’g innse *story* dhuinn a chuile h-oidhche;

thèid e a chèilidh a chuile h-oidhche.

oir *n.* ‘edge’: bha e na sheasamh aig oir an uisg’.

òl *vb.* ‘drink’: dh’òl thu cus an-raoir; dh’òl e; gu mheudotal a dh’òl thu an-raoir?; ag òl deoch.

olc *n.* ‘evil’: ~ [tʰkʰ].

òran *n.* ‘song’: ~; *pl.* òrain.

òrlach *n.* ‘inch’: ~.

P

pàipear *n.* ‘paper’: loisgidh mi ’m pàipear [əp b.ai.pər’]; phaisg e am pàipear.

paisg *vb.* ‘fold’: phaisg e am pàipear.

pàiste *n.* ‘child’: ~/ pàiste beag.

pàthadh *n.* ‘thirst’: tha am pàthadh [-m p-] oirbh [ɹrèv].

peacadh *n.* ‘sin’: ~ [pʰ.ɛa.xkəɣ].

pìos *n.* ‘piece, bit’: thoir pìos aran dhan leanabh; thug mi pìos feòil dhan a’ chù

poidhle *n.* ‘large number/ quantity’: aon chruidhe eich; cruidhe; poidhle do chruidhean eich; chaidh e ro poidhle trioblaid; chaidh poidhl’ a chlann a bhreith anns a’ ... anns an àite seo;

tha poidhle bàtaichean; tha poidhle geòidh; ~ dhaoine.

poit *n.* ‘pot’: toit às a’ phoit.

pòs *vb.* ‘marry’: bha i pòsta dà thuras.

preasant *n.* ‘present’: cha tug e taing domh (sic) airson a’ ... phreasant.

pronn *vb* ‘mash’: tha sinn a’ pronnadh a’ bhuntàta.

pronn *adj.* ‘mashed’: buntàta pronn.

R

ràmh *n* ‘oar’: ~; *pl.* ràimh [ɹĕ:v] .

rathad *n.* ‘road’: rathad caol; tha ’ rathad seo nas caoile; fhuair iad e, ’s smùid air, air an rathad; tha ’ rathad seo nas giorra; tha deigh air an rathad.

reamhar *adj.* ‘fat’: tha ’ chaora seo reamhar [ɹāvər]; tha ’n tè eile nas raimhre.

reodh *vb.* ‘freeze’: bha i ’ reodhadh an-raoir; tha mi reodhta [ɹo:tə].

ri *prep.* ‘to, at, by’: tha e cho glic ris am madadh ruadh; rium: thuirt e rium [hɹiɹt’ æ

rēu:m]; dh'èibh e riumsa [r̥u:m̥sə]; thuirt e rium nach toireadh e dhomh e; bha mi ' feitheamh riut dà uair; feithidh ... feithimh mi riut nas fhaide; nuair a choinnich mi ris an-dè; dh'fhuirich mi ris ... [tuilleadh?]; cha bhithinn ' *botherigeadh* / ' strì ris; bha e 'g èibheachd ribh [nv]; tha e ' gàireachdainn riutha.

rìgh *n.* 'king': ~ na dùthchadh ri: ɾə tu:xəɣ.

ro *adj.* 'too, excessively': tha an t-eagal air romham-sa.

ro *prep.*: roimpe rē:hɸə.

rodan *n.* 'rat': tha an taigh làn rodain.

roghainn *n.* 'choice': do roghainn [r̥ɔ:-ɸn].

rud *n.* 'thing, item': chuala mi an rud a thuirt thu; rinn e an aon rud; bheir dhomh rud a dh'itheas mi.

rudeigin *n.* 'something': tha i rudeigin fuar.

ruith *vb.* 'run': ruithidh mi às a[n(?)] deaghaidh; tha na h-eich a' ruith air [ɛð] feadh ...; tha allt a' ruith ron ... chlioradh.

rùm *n.* 'room': chan fhaighinn suidheachan anns an rùm.

rùsg *vb.* 'shear': tha e ' rùsgadh na caoraich.

S

sa *adj.* 'this': thàinig mi an t-seachdain sa cha' seachad.

sabhal *n.* 'barn': tha e ' glanadh ... sabhal.

saill *vb.* 'salt': iasg saillte.

sàmhach *adj.* 'quiet': ~ [sā:vəx]; duine sàmhach [tɸə sə:vəx].

seachad *advb.* 'past': thàinig mi an t-seachdain sa cha' seachad.

seachdain *n.* 'week': sgrìobhaidh mi dhachaigh a chuile seachdain; thàinig mi an t-seachdain sa cha' seachad; bidh mi air ais an ath sheachdain; *pl.* bidh mi air ais fa ceithir no còig do sheachdainean.

seall *vb.* 'show': seall dhomh do thaigh!; seallaidh mi dhut an taigh; tha e ' sealltainn an t-àite dhaibh.

sean *adj.* 'old': tha m' athair-se nas sine na d' athair-se.

seanair *n.* 'grandfather': mo sheanair.

seanmhair *n.* 'grandmother': mo sheanmhair.

sean-taigh *n.* 'old house'.

searman *n.* 'sermon': cha bhi searman an-diugh ann.

seas *vb.* 'stand': cha sheas mi; bha e na sheasamh aig oir an uisg'.

seo *adj.* 'this': chaidh poidhl' a chlann a bhreith anns a' ... anns an àite seo; chan eil mi eòlach air an obair seo; tha 'n cnoc seo nas àirde; tha ' rathad seo nas caoile; tha ' chaora seo reamhar.

seinn: ~ ʃi: n.

seòl *n.* 'sail': ~ [ʃo:t]; *pl.* , siùil.

sgiath *n.* 'wing': *pl.* tha tè dha na sgiathan aice briste.

sgòth *n.* 'cloud': *pl.* tha sgòthan dubh san adhar.

sgriob *vb.* 'scrape': tha na cearcan a' sgrìobadh an talaimh [əɾ t-].

sgriobh *vb.* 'write': sgrìobhaidh mi dhachaigh a chuile seachdain; tha mi 'n dòchas gun sgrìobh thu thugam a dh'aichearrachd; sgrìobh [-əv] mi litir; sgrìobh uice! [içk'ə];

sian *n.* 'nothing': cha d'rinn mi sian; cha dèanadh e sian a choire dhut; chan eil sinn feumach aire sian.

side *n.* 'weather': tha sìde mhath againn an-diugh.

sìl *vb.* 'drip': tha e ' sìleadh na faladh ʃiləɣ ɾə fətəɣ.

sìn *pron.* 'that': cha dèan mi sìn; sìn [ʃɪn] agad a' choille!; sìn taigh mo mhàthair.

sìn *adj.* 'that': leugh mi an leabhar sìn.

sìn *vb.* 'lie (down)': tha e na shineadh [chaidh e na shineadh [xaj a ɾə hi:ɾəɣ] anns an leabaidh; an tèid thu na do shineadh?; cha tèid sinn nar [nər] sineadh; theirgibh nur sineadh air fad!

sìnk *vb.* 'sink': *shìnk* am bàta.

sinn *pron.* 'we, us': cha bhi sinn beò gun buntàta; chan eil sinn feumach aire sian; mura b' eisean /mura b' e eisean bha sinn air ar bàthadh air fad.

sios *advb.* 'down': tha ' ghrian a' dol sìos.

siud *pron.* 'that, yon': an dèan thu siud dhomh?

slàinte *n.* 'health': bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte [-ɾɸə] .

smaoinich *vb.* 'think': tha mi ' smaoineachadh nach tig e; a' smaoineachadh sìn.

smòc *n.* 'smoke': tha 'n cidsin làn smòc.

smugaid *n.* 'spittle': chuir e smugaid air an ùrlar ('spat').

smùid *n.* 'intoxication': fhuair iad e, 's smùid air, air an rathad; tha smùid air aig uaireannan.

snàth *n.* 'thread': tha i ' toinneamh an t-snàth [trə:] .

sneachda *n.* 'snow': chaidh beagan caoraich a chall anns an t-sneachda [əs əɾ ˈrɛxk].

sniomh *vbl. n.* 'spinning': ~; 999.

speal *n* 'scythe': tha e ' geurachadh an speal air clach ... leis a' chlach.

spìoll *vb.* 'pick': tha i ' spiolladh na cearc.

spìon *vb.* 'pick, pull': tha i ' spìonadh na cearc.

stad *vb.* 'stop': dh'fhalbh iad nuair a stad an t-uisge.

story *n.* 'story': tha ' *story* seo air ' innse tric; tha e 'g innse *story* dhuinn a chuile h-oidhche; innsidh e *story* dhuinn a- màireach.

streathartaich *vbl. n.* 'sneezing': ~ [-h-].

strì *vbl. n.* 'bother': cha bhithinn ' *botherigeadh* / ' strì ris [stri: ðɪʃ].

suath *vb.* 'scratch': tha e ga shuathadh fhèin.

suidh *vb.* 'sit': suidh is leig t' anail!; suidhibh air fad; tha sinn nar suidhe aig an teine; tha i ' suidhe [s.ùi.] air an nead.

suidheachan *n.* 'seat': chan fhaighinn suidheachan anns an rùm.

suipeir *n.* 'supper': ~ .

T

tachair *vb.* 'happen': thachair tubaiste dhuinn an-diugh.

tagh *vb.* 'choose': taghaidh mi tuilleadh a-màireach; thagh mi an-dè iad; tha e ' taghadh am buntàta as fheàrr.

taigh *n.* 'house': taigh a h-athair; sìn taigh mo mhàthair; cò ' bha san taigh?; fuirich gus am bi mi aig an taigh!; luchainn; tha an taigh làn rodain; seall dhomh do thaigh!;

seallaidh mi dhut an taigh; tha boireannach an taighe [deh] ... a’ maistreadh; seann-~.

taing *n.* ‘thanks’: cha tug e taing domh (sic) airson a’ ... phreasant.

talamh *n.* ‘ground, land’: tha na cearcan a’ sgrìobadh an talaimh [əŋ t-]; tha ’m buntàta ~; tha iad a’ ~ air fad anns an talamh.

tarbh *n.* ‘bull’: bò is tarbh; earball an tairbh [irəpəl ə tʰɛrɛv].

tè *n.* ‘girl, woman, female’: tha ’n tè eile nas raimhre; tha tè dha na sgiathan aice briste.

teanga *n.*: ~ ‘tongue’; *pl.* teangannan.

teine *n.* ‘fire’: teine [tʰinʰə]; tha sinn nar suidhe aig an teine; chaidh an teine às gun gual/ gun *bit* gual/ ... a dhith gual.

teth *adj.* ‘hot’: tha i teth an-diugh; ach bidh i nas teòtha ’-màireach.

thairis *advb.* ‘across, over’: ~ = ‘a-null’; ~ **air** *prep.* ‘across, over’: leum an t-each an fheansa/ thairis air an fheansa.

thèid *vb.* ‘go’: thèid e a chèilidh a chuile h-oidhche;

ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu; an tèid thu na do shìneadh?; thèid a ghlacadh; reaghadh e chon a’ chladaich nam faigheadh e tìde; nan deaghadh tu [ŋəp dʰɛ-ə tu]; cha tèid sinn nar [nər] sìneadh; chaidh an teine às gun gual/ gun *bit* gual/ ... a dhith gual; chaidh e ro poidhle trioblaid; char i chon an tobar a dh’iarraidh uisge; chaidh e na shìneadh [xaj ə ŋə hi:ŋɛv]; thàinig mi an t-seachdain sa cha’ seachad; char i ’ leigheasadh [xər i ʎevisəv] chaidh am meàirleach a ghlacadh an-raoir; chaidh na huileadh a mharbh [xər pə huləv ə vərəv]; chaidh a ghlacadh; chaidh beagan caoraich a chall anns an t-sneachda; chaidh naoi iasgairean a bhàthadh; chaidh poidhl’ a chlann a bhreith anns a’ ... anns an àite seo; chaidh mise ’ àireach an seo;

nan deaghadh tu dhachaigh bhithinn toilichte; tha’n tràigh a’ dol a-mach;

tha ’ ghrian a’ dol sìos; tha ’ ghrian ’ dol fodha; tha e ’ dol air ais ’s air adhart.

their *vb.* ‘say’: thuirt e rium nach toireadh e dhomh e; chuala mi an rud a thuirt thu; cha tuirt e guth; an tuirt e guth?

theirg *vb.* ‘go, be gone’: theirg a-mach *clever!* [kʰlʰivər]; theirgibh nur sìneadh air fad!

thig *vb.* ‘come’: thig e nas trice na thusa; tha mi ’ smaoineachadh nach tig e; fuirich gus an tig e!; cha bhithinn toilichte mura tig e;

thàinig e [th]jugamsa; thàinig mi an t-seachdain sa cha’ seachad; tha iongnadh orm nach tàini’ tu;

thigibh a-staigh air fad!;

b’ àbhaist dha ’ bhith ’ tighinn a’ seo tric; tha an tràigh ’ tighinn a-staigh; tha latha ’ bhreitheanais a’ tighinn.

thro [ro] *prep.* ‘through’: chaidh e ro poidhle trioblaid; tha allt a’ ruith ron ... chlioradh; [chaidh] greim roipe/ rompa.

thu *pron. 2sg.*: an dèan thu siud dhomh?; na marbh [marəv] thu fhèin [he:n].

thusa *pron. 2sg.*: thig e nas trice na thusa.

tìde *n.* ‘time’: nam faigheadh e tìde reaghadh e chon a’ chladaich.

Tighearna *n.* ‘Lord, God’, an ~; bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte.

till *vb.* ‘return’: thill e; tilleadh [tʰ-].

tinn *adj.* ‘sick, ill’: bha mi ’g obair ged a bha mi tinn; bha e tinn beagan uairean;

chuala mi gu robh thu tinn; cha do dh’ith mi greim an-diugh bha mi/ a chionn gu robh mi tinn.

tionnd *vb.* ‘turn’: tionndaidh mise e; thionndaidh esan e; tionndaichibh mun cuairt air fad; tha e ’ tionndadh [tʰju:ŋdəv] an fheadìr.

tobar *n.* ‘well (spring)’: char i chon an tobar a dh’iarraidh uisge.

todhar *n.* ‘manure’: tha e ’ cur todhar air a’ bhuntàta.

toilich *vb.* ‘please’: bhithinn toilichte nam marbhadh tu am madadh ruadh; cha bhithinn toilichte mura tig e; nan deaghadh tu dhachaigh bhithinn toilichte; bhiodh sinn glè thoilichte.

toinneamh *vbl. n.* ‘twist’: tha i ’ toinneamh [tʰɲu] an t-snàth.

tòisich *vb.* ‘begin, start’: thòisich e air caoineadh; tha i ’ tòiseachadh air an uisge.

toit *n.* ‘steam’: ~ às a’ phoit.

tuagh *n.* ‘axe’: ~.

tumbaca *n.* ‘tobacco’: cha chagnainn tumbaca ged a gheobhainn an asgaidh e.

tonn *n.* ‘wave’: an tonn [əŋ to:ⁿ], coimhead an ~! kʰɛ-ət əŋ d.ou.ŋ; *pl.*: na tonnan [nə tʰoŋən].

tràigh *n.* ‘tide’: tha an tràigh ’ tighinn a-staigh ’s tha’n tràigh a’ dol a-mach.

tràth *adj.* ‘early’: dùisgidh mi tràth a-màireach thu; nas tràithe a-màireach.

treabh *vb.* ‘plough’: treabhaidh e a-màireach e; threabh e [ro ə] clioradh an-dè; tha e ’ treabhadh ... an-diugh.

tric *adj.* ‘often’: b’ àbhaist dha ’ bhith ’ tighinn a’ seo tric; tha ’ *story* seo air ’ innse tric; thig e nas trice na thusa.

trioblaid *n.* ‘trouble’: chaidh e ro poidhle trioblaid.

tu *pron. 2sg.*: gheobhadh tu ge b’e cò ’s fheàrr leat; an cuala tu ’n *noise*?; tha iongnadh orm nach tàini’ tu.

tuath *adj.* ‘north’: tha ’ ghaoth tuath, an ear ’s an iar ’s a deas.

tubaiste *n.* ‘accident’: thachair ~ dhuinn an-diugh.

tuilleadh *n.* ‘additional amount’: taghaidh mi tuilleadh a-màireach; marbhaidh iad tuilleadh a-màireach; dh’fhuirich mi ris ... [tuilleadh(?)].

tuit *vb.* ‘fall’: tha ’ ghrian a’ tuiteam.

tunna *n.* ‘ton’: loisginn hochd tunna gual ’ seo.

turas *n.* ‘time, turn’: bha i pòsta dà thuras ... no trì ... tursan.

turtur *n.* ‘noise’: an cuala tu ’n *noise*?; turtur [tʰu[ʃtʰɪr].

U

uair *n.* ‘hour, time’: bha mi ’ feitheamh riut dà uair; *pl.*: bha e tinn beagan uairean; tha smùid air aig uaireannan ‘sometimes’; thig e a-nall ... uaireannan/ aig uaireannan; thig e a-nall ... corra-uair.

uamhasach *adj.* ‘awful’: tha i uamhasach fuar.

ubhal *n.* ‘apple’: *pl.* chan eil na h-ùbhlan abaich fhathast.

ugh *n.* ‘egg’: ugh geòidh.

uileadh *adj.* ‘all’: dèanaibh uileabh ur [ɛɾ] n-ùrnaigh a-nis!

uisge *n.* ‘water’: bha ’n t-uisge an-dè ann; bidh an t-uisge ’-màireach [-r-] ann; fras uisge [ufkʰ]; dh’fhalbh iad nuair a stad an t-uisge; bha e na sheasamh aig oir an uisg; char i chon an tobar a dh’iarraidh uisge; tha an t-uisge ’ goil; tha i ’ tòiseachadh air

an uisge.

ultach *n.* ‘armful’: ~ feòir:.

ur *poss. 2pl.*: dèanaibh uileabh ur [ɛɾ] n-ùrnaigh a-nis!; theigibh nur sìneadh air fad!

ùr *adj.* ‘new’: tha bainne ùr nas mìlse na blàthach; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; dh’fhaodte gum b’fheàrr leat bainne ùr.

urchar *n.* ‘shot’: loisg e urchar.

ùrlar *n.* ‘floor’: chuir e smugaid air an ùrlar.

ùrnaigh *n.* ‘prayer’: dèanaibh uileabh ur [ɛɾ] n-ùrnaigh a-nis!; bha còir againn a bhith ag ùrnaigh dhan an Tighearna airson slàinte.

END]